

TOP 10

Top tien bomen in Amsterdam

Op democratische wijze gekozen Amsterdamse bomen krijgen monumentenstatus

De gemeente Amsterdam besteedt met haar Bomencommissie officieel tien jaar aandacht aan haar bijzondere bomen en heeft daarom dit jaar een monumentale/bijzondere bomen top-tien uitgeroepen, een greep uit de lijst bijzondere en monumentale bomen in Amsterdam.

Auteur: Santi Raats

De commissieleden Ton Oostwaard, Luc Noordman, Rick van Putten, Astrid Kruisheer en Peter van der Fluit vormen al tien jaar in dezelfde samenstelling de Bomencommissie Bijzondere en Monumentale Bomen. Voor het tienjarige bestaan hebben zij tien pareltjes uit de lijst bijzondere/monumentale bomen gekozen. De lijst bijzondere/monumentale bomen is onder meer tot stand gekomen door de keuze van Amsterdamse burgers. De tien toppers worden actief gepromoot binnen Amsterdam via de stadsdeelkranten en de website en zullen grote naamsbekendheid krijgen. De commissieleden vertellen wat hun eigen favoriete boom is binnen de top tien.

Morus nigra bij het Rijksmuseum. Op de voorgrond van links naar rechts Luc Noordman, Rick van Putten, Astrid Kruisheer, Ton van Oostwaard, Peter van de Fluit.

1 *Morus nigra*, zwarte moerbeï

Peter van der Fluit, boomadviseur Amsterdam zuid en secretaris van de Bomencommissie

Peter van de Fluit: 'Ik heb gekozen voor de *Morus nigra*, zwarte moerbeï, bij het College Hotel nabij het Rijksmuseum. Ooit heeft Veronica van Amerongen deze boom in opdracht van de commissie behandeld, want hij hangt fors boven de hoofden van voorbijgangers in de openbare ruimte. Zij heeft er een juk, een soort steun voor gemaakt, om omvallen te voorkomen. Omdat de boom vergroeid is met het monumentale hek, zijn er stangen uit het hek gezaagd. Aan de stijl van het hek te zien, is het ontwerp van architect Pierre Cuypers, die ook het Rijksmuseum heeft ontworpen. De boom is bijzonder omdat hij oud is, maar ook een bijzondere geschiedenis heeft. De meeste moerbeïen zijn wit, deze is zwart. Naar verluidt heeft de Nederlandse schrijver en Indië-ganger Eduard Douwes Dekker (1820-1887) de boom geplant. Zijderupsen kweken was zijn hobby en hij had de moerbeïboom nodig om voedsel voor zijn rupsen te produceren.'

Cornus Mas bij het voormalig stadsarchief.

2 *Cornus mas*, gele kornoelje
Astrid Kruisheer,
DMO, hoofd
beheer
Amsterdamse Bos

Astrid Kruisheer: 'Ik had gestemd op de *Cornus mas* bij het voormalig stadsarchief en voormalig raadhuis Nieuwer Amstel (tegenwoordig Amstelveen). In een historische binnentuin. De boom is ongeveer honderd jaar oud omdat de hele buurt rond het Rijksmuseum ongeveer zo oud is. Wanneer hij in het vroege voorjaar bloeit, is hij prachtig. De traag groeiende *Cornus mas* komt als boom niet veel voor. In dit geval is het een kleine boom. Je moet weten dat hij in de binnentuin staat, dus hij is een goed bewaard geheim.'

Olijfwilg

Detail blad.

Knotlinde op de Amsterdamse dijk.

3 *Tilia europaea*, knotlinde
Rick van Putten, boomadviseur Amsterdam Zuid

Rick van Putten: 'In de 17e eeuw stond er op deze plek een herberg 't Kleine Kalfje. Daarbij stonden vanaf 1900 linden in een laan. De linden zijn later samen met de herberg afgebroken in de jaren 60 van de vorige eeuw, op één linde na. Deze linde is een hele leuke rareit: hij is ongeveer honderd jaar oud en al die jaren geknot. Hierdoor is zijn beeld heel grillig. Hij is heel kort: je zou er zomaar aan voorbijfietsen in de fietsroute Amstelland en de Meerlanden knooppunt 60. Maar in de top-tienlijst krijgt hij gelukkig alle bescherming die hij verdient.'

4 *Elaeagnus pungens*, olijfwilg
Luc Noordman, opzichter
bomen, gras en bermen
gemeente Soest, voor-
heen Bomenstichting

Luc Noordman: 'De olijfwilg aan de Amstelkade heb ik voor de top tien genomineerd. Olijfwilgen (geen familie van de echte olijf, alleen de vruchten lijken hetzelfde) van die omvang zie je bijna niet. Zelfs op de lijst van de Bomenstichting komt hij niet voor. Gezien de omtrek en de plek waar hij staat is het een van de oudste olijfwilg exemplaren in Nederland. Door zijn beharing en hitteresistentie is hij uitstekend voor de afvang van fijnstof langs snelwegen. Door de wind ligt hij meer tegen de slappe, veenachtige grond dan hij staat. Hij heeft een karakteristieke vorm: in plaats van heel hoog is hij heel breed geworden. De plek is heel bijzonder, maar dat is hij pas geworden door de aanwezigheid van deze struik in boomvorm.'

Pterocarya in het Saphatipark.

5 *Pterocarya*, vleugelnoot

Ton van Oostwaard, senior adviseur Visie & Ontwikkeling, Amstelveen en voorzitter van de commissie

Ton van Oostwaard: 'Mijn dierbaarste boom is de tachtigjarige *Pterocarya*, vleugelnoot, in het Saphatipark. Op de achtergrond van de boom staat het monument met borstbeeld van Saphati. Meer dan twintig jaar geleden is deze omgevallen, maar onbeschadigd en zonder rot heeft hij zich weer helemaal hersteld.

Nu is het een speelboom voor de kinderen. Voor veel mensen is deze vleugelnoot jeugdsentiment, want veel Amsterdammers kennen hem. Maar de bodem waar de boom staat is veenachtig en de grondwaterstand is hoog, dus hij staat niet zo goed verankerd. We zullen goed op hem letten.'

7 *Sequoiadendron giganteum*, mammoetboom

Deze *Sequoiadendron giganteum* van zo'n 18 meter hoog was tien jaar geleden nog geheel geveerd tot aan het maaiveld. Tijdens de opname voor monumentale status in 2004 stoorde de Bomencommissie een zwerver in zijn slaap: hij vertrok en de commissieleden ontdekten dat er een complete slaapkamer en garderobe onder deze boom ingericht was. De boom staat nabij het Rijksmuseum op het randje van de Amsterdamse schildersbuurt in het Carel Willinkplantsoen.

Sequoiadendron giganteum

Eik in het Vondelpark

6 zomereik

Een indrukwekkende zomereik ten oosten van de Hulstbrug, (nabij het Rosarium) in het Vondelpark. Deze boom heeft een exceptionele omvang bereikt en dateert vanaf de aanleg van het park, ruim 150 jaar geleden in 1864. De laatste parkrenovatie is in 2010 afgerond, de Engelse landschapsstijl is zo veel mogelijk behouden, zoals Jan David Zocher het drukst bezochte park van Amsterdam destijds ontworpen heeft. Een aantal bomen in het park staat nu op palen gefundeerd om verzakking te voorkomen. Deze eik van ruim 27 meter hoogte heeft een enorm gewicht, wat door het breed gespreide wortelgestel op natuurlijke wijze uitstekend is verdeeld ongeveer gelijk aan de kroonspiegel. In 1997 is het park rijksmonument geworden, het gehele ensemble wordt hierdoor ook extra beschermd. Komende periode schenkt de commissie extra aandacht aan het Vondelpark wat jubileert en vernoemd is naar Nederlands beroemdste dichter. Nadat in 1867 zijn standbeeld er in geplaatst is, werd dit automatisch de nieuwe naam en in 1880 is dit officieel beschreven. De eik heeft dit allemaal meegemaakt. Men zegt wel eens "als de bomen konden spreken". In dat geval zou deze boom nooit uitverteld raken over wat er allemaal in het Vondelpark gebeurt.

Italiaanse populieren bij Deventerpoort Rijksmuseum

8 *Populus nigra* 'Italica', Italiaanse populier

De twee italiaanse populieren bij Deventerpoort in de tuin van het Rijksmuseum zijn in het begin van de jaren '30 geplant. De eerste 19e eeuwse Italiaanse populieren bij de poort waren toen al verwijderd. Reden onbekend, er stonden voorheen vier exemplaren. Italiaanse populieren worden vaak paarsgewijs symbolisch geplant, bij veel bruggen in de Berlage- en diamantbuurten zijn ze onderdeel van het ontwerp. Ook in Amstelveen en bij markante punten langs de nieuwe provinciale weg N201 zijn deze van architect Berlage afkomstige ideeën overgenomen door ontwerpers van deze tijd.

Populus canescens, Canadese populier.

9 *Populus canescens*, Canadese populier

Oók op de derde plaats geëindigd! Populier op de rand van het Vondelpark voor de van Eeghenlaan, dit is de dikste boom van Amsterdam (Z). De boom is aan een aftakelingsproces begonnen en daarom vanwege risico zijn de takken flink terug gesnoeid om te voorkomen dat er stukken hout uitvallen. Deze boom kan op deze manier nog wel tien jaar mee volgend de inschatting van Luc Noordman, hij heeft door heel Nederland bomen voor de Bomenstichting geïnventariseerd en daardoor goede onderzoeksmethodes aangeleerd, welke de commissie vaak van pas komen tijdens de schouwwerkzaamheden.

Grillige iepen langs de Amsteldijk.

10 *Ulmus x hollandica* 'Christine Buisman'

Langs de Amsteldijk, voor de historische begraafplaats Zorgvliet, staan grillige iepen die in 1947 zijn geplant. De iepen hebben de naam *Ulmus x hollandica* 'Christine Buisman' meegekregen, als eerbetoon aan Christine Buisman die in de jaren dertig van de vorige eeuw, samen met Bea Schwarz, onderzoek heeft gedaan naar het ontstaan van iepenziekte en daar ook klaarheid in heeft gebracht. Omdat er hier en daar bomen uit zijn gevallen en ze niet meer in de handel zijn heeft het toenmalige hoofd Groen van ZuiderAmstel, Jos Koppen, in 2002 het plan opgevat om er 50 opnieuw te laten kweken. Ze staan nu langs de Amstel ter hoogte van het Amstelpark.